

Huvudman

Vilhelmina kommun
info@vilhelmina.se

Ärendet

Riktad tillsyn av Volgsjö skola 4-6 i Vilhelmina kommun.

Beslut

Anmärkning

Skolinspektionen tilldelar med stöd av 26 kap. 11 § skollagen (2010:800) Vilhelmina kommun en anmärkning avseende brister rörande särskilt stöd. Vilhelmina kommun ska senast den **28 oktober 2022** vidta de åtgärder som huvudmannen bedömer är nödvändiga för att avhjälpa påtalade brister. De vidtagna åtgärderna ska senast samma dag skriftligen redovisas för Skolinspektionen.

Beslutet om anmärkning får enligt 28 kap. 2 och 18 §§ skollagen inte överklagas.

Område utan konstaterade brister

Skolinspektionen avslutar ärendet i den del det avser extra anpassningar.

Om ärendet

Skolinspektionen har utifrån uppgifter om eventuella missförhållanden våren 2022 inlett en riktad tillsyn av Volgsjö skola 4-6 i Vilhelmina kommun. I tillsynen har Skolinspektionen kontrollerat om verksamheten vid Volgsjö skola 4-6 följer gällande bestämmelser om extra anpassningar och särskilt stöd.

Skolinspektionen har inhämtat ett skriftligt yttrande från Vilhelmina kommun där huvudmannen ombetts svara på frågor, redogöra för arbetsformer och rutiner och inkomma med dokumentation kring arbetet med extra anpassningar och särskilt stöd. Myndigheten har bland annat tagit del av betygskatalog för årskurs 6 höstterminen 2021, uppgifter om elever som riskerar att inte nå kunskapskraven i utvalda ämnen och årskurser, åtgärdsprogram och utredningar som ligger till grund för beslut om särskilt stöd.

Skolinspektionens beslut utgör en samlad bedömning av vad som framkommit genom dokumentstudier och övriga uppgifter som inhämtats i ärendet.

Motivering av beslutet

Skolinspektionen redogör först för de omständigheter som framkommit i tillsynsutredningen och som ligger till grund för myndighetens bedömning, därefter anges de bestämmelser som tillämpas och slutligen redovisar Skolinspektionen sin bedömning i det här fallet.

Huvudmannen ansvarar för att utbildningen genomförs i enlighet med bestämmelserna i skollagen, föreskrifter som har meddelats med stöd av skollagen och de bestämmelser för utbildningen som kan finnas i andra författningar (2 kap. 8 § skollagen). Vidare ska huvudmannen se till att nödvändiga åtgärder vidtas om det framkommer att det finns brister i verksamheten (4 kap. 7 § skollagen).

Anmärkning

Särskilt stöd

Omständigheter som ligger till grund för bedömningen

Av efterfrågad och inkommen dokumentation framgår att det finns dokumenterade rutiner för arbetsgången vid arbetet med extra anpassningar och särskilt stöd. Det framkommer att rutinerna uppdateras inför varje läsår eller vid behov och är tillgängliga för samtlig undervisande personal. Det framgår även att det finns rutiner för hur överlämning ska ske mellan årskurs 3 och 4 för att, såsom det beskrivs, redan vid mottagandet uppmärksamma elever i behov av extra anpassningar eller särskilt stöd.

Av dokumentation, samtliga pågående åtgärdsprogram per den 20 april 2022 och de utredningar som ligger till grund för beslut om särskilt stöd, framgår att beslut om särskilt stöd har föregåtts av kartläggningar och utredningar av elevernas svårigheter. Det framkommer även att professioner inom elevhälsan konsulterats i flera elevärenden och att utredningar av externa aktörer i vissa fall beaktats. Åtgärdsprogram som upprättats efter genomförda utredningar innehåller i flera fall beslut om åtgärder som till övervägande del utgör extra anpassningar i skollagens mening. I flera åtgärdsprogram beskrivs inte särskilda stödåtgärder utan extra anpassningar som ska vidtas av undervisande lärare inom ramen för den ordinarie undervisningen eller en blandning av extra anpassningar och särskilda stödåtgärder.

I skolans rutiner "Arbetsgång vid extra anpassningar och särskilt stöd" uppges att stöd i form av extra anpassningar inte ska skrivas in i åtgärdsprogram utan dokumenteras i skolans lärplattform med tillägg "extra anpassningar som är mer långvariga kan skrivas in i åtgärdsprogrammet".

Det framgår av ingiven dokumentation att utvärderingar av åtgärdsprogram dokumenteras men det upprättas inte alltid nya åtgärdsprogram efter utvärderingstillfällena där det framkommer att det särskilda stödet ska fortsätta oförändrat eller där det bedöms att det ska ske förändringar i det särskilda stödet. Det saknas i flera fall, efter dokumenterad utvärdering, uppgifter om när en ny utvärdering kommer att ske samtidigt som det i ett elevärende tydligt framgår ett nytt utvärderingsdatum.

Av ingiven dokumentation framgår även att det finns några elever vid skolenheten som har anpassad studiegång. Besluten om särskilt stöd i form av anpassad studiegång återfinns i själva åtgärdsprogrammet för respektive elev. Av dokumentationen framgår att skolan i de flesta fall dokumenterat avvikelser från timplanen men det finns elevärende där det är oklart vad som anpassats bort. Det finns ett elevärende där det inte alls framgår vilka avvikelser som gjorts från timplanen eller de ämnen och mål som annars gäller för utbildning. Det framgår inte heller alltid om, och i så fall hur, beslut om anpassad studiegång avgränsats i tid.

Rättslig reglering

Av 3 kap. 7 § skollagen framgår att om det inom ramen för undervisningen, genom användning av ett nationellt kartläggningmaterial eller ett nationellt bedömningsstöd, resultatet på ett nationellt prov eller uppgifter från lärare, övrig skolpersonal, en elev eller en elevs vårdnadshavare eller på annat sätt framkommer att det kan befaras att en elev inte kommer att nå de kunskapskrav som minst ska uppnås eller de kravnivåer som gäller, trots att stöd har getts i form av extra anpassningar inom ramen för den ordinarie undervisningen enligt 5 §, ska detta anmälas till rektorn. Detsamma gäller om det finns särskilda skäl att anta att sådana anpassningar inte skulle vara tillräckliga. Rektorn ska se till att elevens behov av särskilt stöd skyndsamt utreds. Behovet av särskilt stöd ska även utredas om eleven uppvisar andra svårigheter i sin skolsituation. Samråd ska ske med elevhälsan, om det inte är uppenbart obehövligt. Om en utredning visar att en elev är i behov av särskilt stöd, ska han eller hon ges sådant stöd. Stödet ska ges med utgångspunkt i elevens utbildning i dess helhet, om det inte är uppenbart obehövligt.

Av 3 kap. 9 § skollagen framgår bland annat att ett åtgärdsprogram ska utarbetas för en elev som ska ges särskilt stöd. Av programmet ska behovet av särskilt stöd och hur det ska tillgodoses framgå. Av programmet ska det också framgå när åtgärderna ska följas upp och utvärderas och vem som är ansvarig för uppföljningen respektive utvärderingen. Eleven och elevens vårdnadshavare ska ges möjlighet att delta när ett åtgärdsprogram utarbetas. Åtgärdsprogrammet beslutas av rektorn. Om beslutet innebär att särskilt stöd ska ges i en annan elevgrupp eller enskilt enligt 11 § eller i form av anpassad studiegång enligt 12 § får rektorn inte överlåta sin beslutanderätt till någon annan. Om en utredning enligt 7 § visar att eleven inte behöver särskilt stöd, ska rektorn eller den som rektorn har överlåtit beslutanderätten till i stället besluta att ett åtgärdsprogram inte ska utarbetas.

Av 3 kap. 12 § skollagen framgår att om det särskilda stödet för en elev i grundskolan inte i rimlig grad kan anpassas efter elevens behov och förutsättningar, får ett beslut enligt 7 § innebära avvikelser från den timplan samt de ämnen och mål som annars gäller för utbildningen (anpassad studiegång). I grundskolan ska den anpassade studiegången utformas så att eleven så långt som möjligt får förutsättningar att nå behörighet till gymnasieskolans nationella program. Rektorn ansvarar för att en elev med anpassad studiegång får en utbildning som så långt det är möjligt är likvärdig med övrig utbildning i den aktuella skolformen.

Av 28 kap. 16 § skollagen framgår att beslut i fråga om åtgärdsprogram enligt 3 kap. 9 § och beslut om särskilt stöd i en särskild undervisningsgrupp eller enskilt enligt 3 kap. 11 § eller anpassad studiegång enligt 3 kap. 12 § får överklagas hos Skolväsendets överklagandenämnd.

I 29 kap. 10 och 11 §§ skollagen stadgas vilka av förvaltningslagens bestämmelser som är tillämpliga vid myndighetsutövning enligt skollagen hos offentliga och enskilda huvudmän. Det gäller bland annat krav på partsinsyn, utredning, kommunikation, dokumentation och motivering av beslut. De beslut som kan överklagas enligt skollagens 28 kap. omfattas av förvaltningslagens bestämmelser om överklagande.

Av 31 § förvaltningslagen framgår att för varje skriftligt beslut ska det finnas en handling som visar dagen för beslutet, vad beslutet innehåller, vem eller vilka som har fattat beslutet, vem eller vilka som har varit föredragande och vem eller vilka som har medverkat vid den slutliga handläggningen utan att delta i avgörandet.

Av 32 § förvaltningslagen framgår bland annat att ett beslut som kan antas påverka någons situation på ett inte obetydligt sätt ska innehålla en klagande motivering, om det inte är uppenbart obehövligt. En sådan motivering ska innehålla uppgifter om vilka föreskrifter som har tillämpats och vilka omständigheter som har varit avgörande för myndighetens ställningstagande.

Skolinspektionens bedömning

Skolinspektionen bedömer att Vilhelmina kommun och Volgsjö skola 4-6 har dokumenterade rutiner för arbetet med extra anpassningar och särskilt stöd som i huvudsak följer tillämpliga bestämmelser men Skolinspektionen kan konstatera att det finns vissa brister i arbetet med särskilt stöd och åtgärdsprogram.

Skolinspektionen konstaterar att skolan visserligen utvärderar elevers åtgärdsprogram men däremot brister skolenheten i att upprätta nya åtgärdsprogram efter genomförd utvärdering om en elev bedöms i behov av fortsatt särskilt stöd. Detta innebär att såväl skollagens som förvaltningslagens krav på att upprätta skriftliga beslut förbises. Det finns även exempel på elevärende där förändringar i det särskilda stödet endast dokumenterats i en utvärdering utan att nytt beslut om åtgärdsprogram upprättats. Nytt åtgärdsprogram ska upprättas efter en utvärdering om den aktuella eleven bedöms i behov av fortsatt särskilt stöd. Om tidigare beslutade åtgärder behöver kvarstå en längre tid ska ett nytt åtgärdsprogram upprättas efter

en utvärdering men skolan kan då föra över uppgifterna och eventuellt komplettera eller stryka någon som inte längre är aktuell. Nytt beslutsdatum, överklagandehänvisning och tydliga uppgifter om när utvärdering kommer att ske ska finnas med.

Skolinspektionen bedömer även att beslut om särskilt stöd i form av anpassad studiegång brister i formalia. Beslut om anpassad studiegång återfinns i elevers åtgärdsprogram där myndigheten bedömer att det i flera fall är oklart, helt eller delvis, vilka avvikelser som gjorts från timplanen eller de ämnen och mål som annars gäller för utbildning. Vidare framgår inte alltid att besluten är avgränsade i tid vilket utgör en brist. Mot bakgrund av att anpassad studiegång är en så ingripande åtgärd är kraven på dokumentation, tydlighet och regelbundna uppföljningar och utvärderingar särskilt viktiga.

Skolinspektionen bedömer att skolan uppmärksammar och utreder elevers behov av särskilt stöd men det föreligger i flera elevärenden oklarheter kring huruvida elevernas stödbehov kan tillgodoses genom enbart extra anpassningar. Särskilt stöd som aktualiseras för en elev ska dokumenteras i en elevs åtgärdsprogram med krav på formalia och formellt korrekta beslut. Det handlar om åtgärder av mer ingripande karaktär som till exempel placering i särskild undervisningsgrupp eller enskild undervisning, mer varaktiga specialpedagogiska insatser, anpassad studiegång eller elevassistent (prop. 2013/14:160, sid. 21 f). I flera åtgärdsprogram som myndigheten tagit del av beskrivs insatser som utgör extra anpassningar såsom anpassat material, anpassade uppgifter, hjälpmedel, förtydligande instruktioner, stöd i mindre grupp vid enstaka tillfällen samt hjälp att strukturera uppgifter. Skolinspektionen finner därför skäl att framhålla, precis som skolans dokumenterade rutiner föreskriver, att extra anpassningar som regel inte bör tas med i ett åtgärdsprogram. Myndigheten vill dock tydliggöra att det inte finns något som hindrar att skolan dokumenterar i större utsträckning än vad som regleras i skolförfattningarna men eftersom extra anpassningar inte går att överklaga bör de inte skrivas in som åtgärder under särskilt stöd i en elevs åtgärdsprogram.

Val av ingripande

Skolinspektionen får i stället för att meddela ett föreläggande tilldela en huvudman som står under dess tillsyn en anmärkning vid mindre allvarliga överträdelser av vad som gäller för verksamheten (26 kap. 11 § skollagen). Huvudmannen är då skyldig att inom viss tid åtgärda de brister som föranlett anmärkningen. Vilhelmina kommuns verksamhet vid Volgsjö skola 4-6 uppfyller inte författningarnas krav vad gäller särskilt stöd. Utredningen visar att det finns brister i arbetet med särskilt stöd och åtgärdsprogram men oaktat konstaterade brister framgår att skolan uppmärksammar, utreder och vidtar åtgärder för att tillgodose elevers behov av stöd. Mot denna bakgrund bedömer Skolinspektionen bristerna som mindre allvarliga och finner därför skäl att tilldela Vilhelmina kommun en anmärkning.

Områden utan konstaterade brister

Extra anpassningar

Omständigheter som ligger till grund för bedömningen

Av ingiven dokumentation "Arbetsgång vid extra anpassningar och särskilt stöd" framgår skolans rutiner för arbetet med extra anpassningar. Det beskrivs att extra anpassningar ska aktualiseras då det befaras att en elev inte kommer att uppnå kunskapskraven. Det uppges att underlag för bedömningen kan utgöras av till exempel bedömningsstöd, Nationella prov, screening eller lärarens egna observationer. Av inhämtade uppgifter från rektorn framgår att det är undervisande lärare som har huvudansvaret för att en elev i behov av stöd uppmärksammas och erhåller extra anpassningar. Rektorn uppger vidare att speciallärare, klassassistent eller trygghetsvärd kan ansvara för själva insatserna för vissa elever.

Det framkommer vidare av dokumentation som getts in i ärendet att undervisande lärare erhåller stöd och exempel på extra anpassningar som kan aktualiseras och skolans rutin beskriver hur lärare närmare ska agera om denne befarar att en elev, trots extra anpassningar, riskerar att inte uppnå kunskapskraven. Skolinspektionen har även inhämtat uppgifter rörande elever som riskerar att inte uppnå kunskapskraven i utvalda ämnen och årskurser. I underlaget har undervisande lärare redovisat elever som uppmärksammats, riskerar att inte uppnå kunskapskraven och där extra anpassningar aktualiserats.

Rektorn uppger att extra anpassningar som aktualiseras för en elev ska dokumenteras i skolans lärplattform. Av de åtgärdsprogram som myndigheten tagit del av framgår att skolan arbetar med en rad extra anpassningar utifrån uppmärksammade behov eftersom även extra anpassningar dokumenterats i flera elevers åtgärdsprogram.

Rättslig reglering

Av 3 kap. 5 § skollagen framgår att om det inom ramen för undervisningen, genom användning av ett nationellt kartläggningsmaterial eller ett nationellt bedömningsstöd, resultatet på ett nationellt prov eller uppgifter från lärare, övrig skolpersonal, en elev eller en elevs vårdnadshavare eller på annat sätt framkommer att det kan befaras att en elev inte kommer att nå de kunskapskrav som minst ska uppnås eller de kravnivåer som gäller, och inte annat följer av 7 §, ska eleven skyndsamt ges stöd i form av extra anpassningar inom ramen för den ordinarie undervisningen. Stödet ska ges med utgångspunkt i elevens utbildning i dess helhet, om det inte är uppenbart obehövligt.

Skolinspektionens bedömning

Av ovan redovisade omständigheter framkommer inte att Vilhelmina kommun brutit mot bestämmelserna när det gäller extra anpassningar. Ärendet ska därför avslutas i denna del.

Beslutet har fattats av enhetschef Eva-Lena Ölund-Brändström

Juristen Ylva Ohlsson har varit föredragande i ärendet.